

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	07 Medi, 2021
Aelod Cabinet:	Cyng. Catrin Wager
Swyddogion Cyswllt:	Steffan Jones, Pennaeth Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol Huw Williams, Pennaeth Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd
Rhifau Cyswllt:	32402 / 32426

Pwnc: ADRODDIAD HERIO PERFFORMIAD AELOD CABINET ADRAN PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL AC ADRAN YMGYNGHORIAETH GWYNEDD

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

Y RHESYMAU PAM FOD ANGEN PENDERFYNIAD

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod o Dîm Rheoli'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Pwyllgor Craffu perthnasol.

- 1.3 Ar y cyfan, 'rwyf yn fodlon gyda pherfformiad y mesurau sydd wedi eu hadrodd arnynt. Mae cryn waith yn wynebu'r Adran er sicrhau y byddwn yn cyrraedd perfformiad ailgylchu statudol Llywodraeth Cymru erbyn 2025. Mae hefyd waith i'w wneud er cynnal safon ein ffyrdd yn wyneb gofynion pwysau ar y gyllideb. Bydd cyfle i edrych ar fesurau eraill fel byddwn yn cwblhau'r prif brosiect (Cymunedau Glan a Thaclus) ac yn edrych ymlaen at ddatblygu'r targed a llunio rhaglen weithredu.

2. PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023 (Blaenoriaethau Gwella)

- 2.1 Nodir isod cynnydd sydd wedi ei wneud hyd yma yn erbyn prosiectau blaenoriaethau gwella'r Adran. Yn gyffredinol, teimlaf fod bob prosiect ar hyn o bryd yn mynd i'r cyfeiriad cywir yn erbyn yr addewidion yr ydym wedi eu gwneud yng Nghynllun y Cyngor. Fodd bynnag, rhan bwysig o'r gwaith yw ymgysylltu â'r cymunedau er deall a chlywed beth sydd yn bwysig iddynt. Bydd y gwaith yma yn cyd-fynd â 'Cynllun Ymgysylltu Ardal Ni 2035'.

Cymunedau Glan a Thaclus

Fel rhan o'r prosiect hwn, byddwn yn cydweithio gyda thrigolion a chymunedau Gwynedd drwy ymgysylltu er mwyn datblygu Cynllun Gwireddu i gyd-fynd â'r flaenoriaeth yma gan ehangu a datblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y Sir. Mae'r egwyddorion a gytunwyd arnynt i'w gweld isod.

Bwriad yr Adran yw cyd-weithio gyda thrigolion a chymunedau Gwynedd i sicrhau cymunedau glan a thaclus trwy:

1. Cyd-weithio hefo trigolion a chymunedau Gwynedd
2. Sicrhau Cymunedau glan a thaclus
3. Ble mae deunyddiau yn aros mewn defnydd cyn hired â phosib, gyda'r deheuad o ddod yn Sir ddiwastraff
4. Parchu a diogelu ein hamgylchedd arbennig.

Rhan gyntaf y prosiect hwn yw ymgysylltu â rhanddeiliaid a thrigolion Gwynedd. Bydd y gwaith hwn yn dechrau ym mis Gorffennaf 2021 drwy drefnu grwpiau ffocws, holiaduron a dulliau amrywiol eraill er sicrhau cyrraedd grwpiau, sefydliadau a thrigolion. Fel amlygais uchod, bydd y gwaith yma yn dilyn amserlen 'Cynllun Ymgysylltu Ardal Ni 2035' ond bydd yr Adran hefyd yn cychwyn ar waith ymgysylltu â staff/gweithlu. Mae tîm tasg wedi ei sefydlu gydag un cyfarfod wedi cymeryd lle.

Byddaf yn eich diweddarau ar y prosiect hwn yn fy adroddiad nesaf.

Cryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu

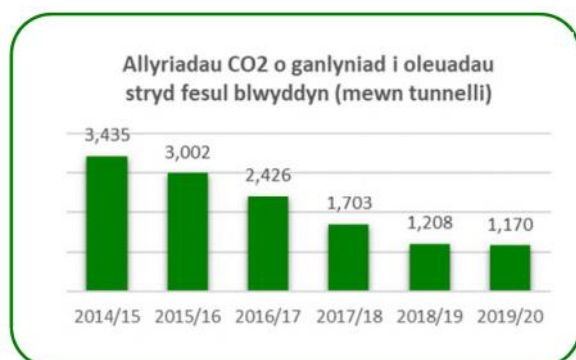
Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn weledol iawn gydag agweddau'r gwasanaeth yn cyffwrdd ar bob trigolyn trwy'r Sir. Gellir ychwanegu gwerth at waith yr Adran drwy gynlluniau cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol; er enghraifft ymgyrchoedd atal mân sbwriel neu faw ci, neu ymgyrchoedd a chanllawiau i annog ail-dddefnyddio, ail bwrpas a lleihau gwastraff. Mae hefyd yn hynod bwysig fod trigolion yn hyderus yng ngwasanaethau'r Adran a bod eu pryderon ac ymholiadau yn cael eu hymdrin â nhw'n effeithiol.

Mae'r prosiect hwn wedi cychwyn yn ddiweddar gan ddechrau drwy adolygu ein trefniadau cyfathrebu cyfredol, sefydlwyd grŵp tasg gyda chynrychiolwyr trawsadrannol (tîm Galw Gwynedd, tîm y we a'r Uned Gyfathrebu ac Ymgysylltu Corfforaethol). Y dasg gyntaf fydd mapio'r prosesau er sicrhau bod yn gywir a chyfredol. Bydd y gwaith yn cynnwys ymgysylltu ar lefel ardal a bydd pob aelod yn cael cyfle i fwydo mewn. Fel grŵp, yr ydym wedi adnabod bod angen gwell defnydd o App Cyngor Gwynedd a bydd hyn yn rhan o'r adolygiad. Byddaf y eich diweddarau ar y prosiect hwn yn y cyfarfod nesaf.

2.2 Prosiectau Eraill

Rhaglen Newid Goleuadau Stryd i LED

Yn yr adroddiad diwethaf, nodais fod y gwaith o newid ein goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED yn parhau. Mae'r Gwasanaeth Goleuo yn gweithio ar amnewid goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED gyda threfniant o bylu yn ogystal. Mae'r gwaith yma'n parhau ac yr ydym yn y flwyddyn olaf o'r prosiect erbyn hyn ac yn falch o adrodd bod oddeutu 15,000 o lampau wedi eu newid gydag oddeutu 2,500 yn weddill. Ers 2015/16, rydym wedi newid dros 14,300 o oleuadau ac arwyddion stryd i dechnoleg LED. Mae'r graff isod yn amlygu lleihad yn allyriadau CO₂ (Goleuadau Stryd) o ganlyniad y prosiect. Yr ydym yn rhagweld y bydd y gwaith wedi ei gwblhau erbyn diwedd mis Medi, 2021.

Prosiect Adolygu Rheolaeth Fflyd y Cyngor

Un elfen o'r prosiect hwn yw rheoli defnydd o gerbydau'r Cyngor. Mae'r prosiect yma yn parhau i fod ar waith ond mae oedi wedi bod gyda'r gwaith oherwydd gofynion cyfreithiol pendant sydd wedi ei osod allan mewn cyfraith cyflogaeth. 'Rwyf yn falch o adrodd ein bod erbyn hyn, gyda chymorth Gwasanaeth Adnoddau Dynol y Cyngor wedi cychwyn y drefn ymgynghori gyda'r staff. Disgwylir i'r prosiect gael ei gwblhau erbyn yr Hydref.

Elfen bwysig arall o'r prosiect rheolaeth fflyd yw di-garboneiddio'r fflyd. Mae hyn yn cyd-fynd gyda 'Blaenoriaeth Gwella 8 Cynllun y Cyngor 2018-23 - Ymateb i'r Argyfwng Newid Hinsawdd'. Yr ydym wedi ymrwmo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol ddi-garbon sydd yn cynnwys edrych am ffyrdd arloesol.

Yr ydym wedi cynnal adolygiad o holl gerbydau'r Cyngor gyda chymorth Llywodraeth Cymru ac yn brysur yn llunio rhaglen weithredu. Byddwn yn edrych ar gyfleon o ychwanegu at ein fflyd fechan o gerbydau trydan ynghyd ac uchafu pwyntiau gwefru o fewn ein depo a swyddfeydd ac mae grant o £300k wedi ei dderbyn ar gyfer yr elfen yma. Bydd y gwasanaeth casglu hefyd yn gweld cerbyd casglu ysbwriel trydan yn cael ei dreialu o fewn y Sir.

Mae'r Pennaeth Adran hefyd yn eistedd a'r fwrdd Hwb Hydrogen Deeside sydd yn bwysig iawn wrth ystyried technoleg amgen yn y maes cerbydau trwm megis cerbydau gwastraff a cherbydau graeanu.

Byddaf yn cyflwyno mwy o wybodaeth yn ein cyfarfod nesaf.

Prosiect Caeau Chwarae

Rydym yn gwybod bod meysydd chwarae yn bwysig i blant, rhieni a gofalwyr plant ond oherwydd bod offer chwarae'n ddrud ac arian yn hynod brin, mae eu cynnal mewn modd sy'n ddiogel i blant a phobl ifanc allu eu mwynhau yn heriol. Mae'r Adran yn ail afael â'r prosiect hwn gan ddiweddarau'r gwaith a wnaethpwyd hyd at fis Mawrth, 2020. Mae'r prosiect yma yn edrych ar ddiddordeb Cyngorau Cymuned/Tref neu gymuned/grwpiau o edrych ar ôl a rhedeg caeau chwarae plant.

Mae'r Adran eisoes wedi llythyru â chynghorau cymuned am eu sylwadau cychwynnol ond bu oedi oherwydd yr argyfwng, erbyn hyn mae'r Gwasanaeth wedi ail-afael yn y trafodaethau. Bydd yr Adran hefyd yn cysylltu â grwpiau a phartneriaid eraill o fewn y gymuned byddai â diddordeb partneriaethu gyda'r gwasanaeth. Mae risg i'r prosiect yma gan ar hyn o bryd ond oddeutu 5 Cyngor Cymuned sydd wedi dangos diddordeb i gynnal trafodaethau pellach. O ganlyniad bydd y Gwasanaeth yn agor trafodaethau gyda grwpiau/diddordeb cymunedol ac yn edrych ar gyfleon o gydweithio yn hytrach na throsglwyddo'r cyfrifoldeb yn ei gyfanrwydd. Yr ydym o'r farn bydd adnodd caeau chwarae yn flaenoriaeth gan ein trigolion wrth symud allan o'r cyfnod argyfwng. Mae'r Gwasanaeth wedi gweld toriadau sylweddol ac mae wir angen buddsoddi yn y cyfarpar erbyn hyn. Drwy agor y trafodaethau gydag eraill, yr ydym yn rhagweld cyfleon yn codi er denu grantiau.

3. PERFFORMIAD

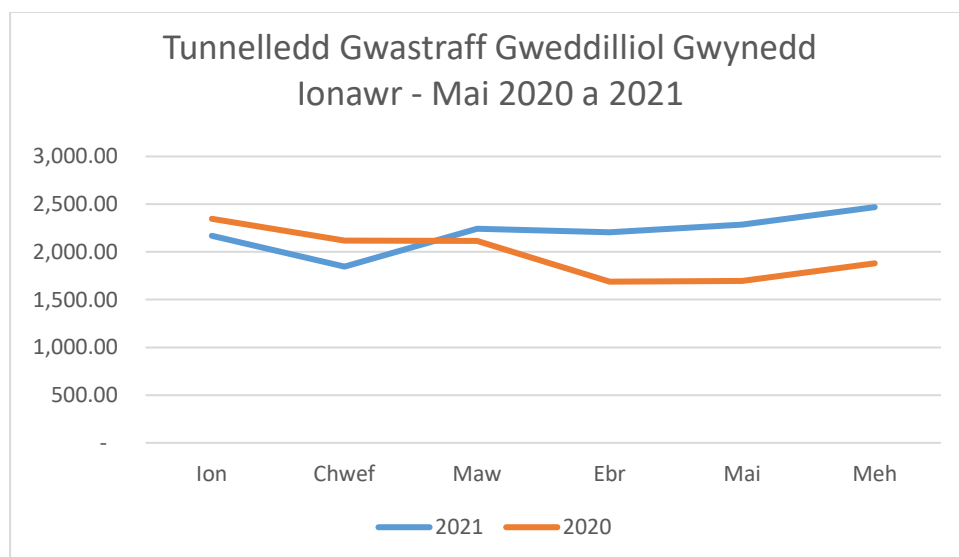
- 3.1 Mae'r flwyddyn olaf wedi bod yn wahanol iawn i ni gyd ac wedi ein profi i'r eithaf. Gallwn fod yn falch fodd bynnag o'r hyn sydd wedi'i gyflawni mewn amgylchiadau newydd a heriol ac mae'r Adran wedi llwyddo i sicrhau parhad eu gwasanaethau tra'n cydymffurfio â gofynion yr argyfwng. O ran mesurau'r Adran, 'rwyf yn eithaf hapus gyda'u perfformiad. Fodd bynnag, tynnaf eich sylw i'r prif faterion sydd yn codi.
- 3.2 Yn yr adroddiad diwethaf nodais fod y newidiadau i'r drefn newydd o gasglu gwastraff yn digwydd yn ardal Meirionnydd yn ystod diwedd y flwyddyn 2020/21, rwyf yn falch o gofnodi bod y gwaith hwn wedi ei gyflwyno ar amser a'r prosiect bellach wedi ei gwblhau ar draws y Sir.
- 3.3 **Gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu** – fel sydd wedi ei adrodd arno yn flaenorol, mae'n hanfodol ymdrin â gwastraff mewn modd cywir os am amddiffyn ein hamgylchedd. Mae Economi sy'n hybu ail-ddefnyddio ac ailgylchu gan leihau gwastraff (Economi Gylchol) yn hanfodol wrth i ni weithio at y nod yma.

Yn ystod y flwyddyn olaf, llwyddwyd i ddenu gwerth £1.4m o arian grant er cyflawni prosiectau yn y maes yma. Nodir yma ddiweddariad ar rai o'r prosiectau sydd wedi neu yn cael sylw:

- Addasu Canolfan Ailgylchu Llandygai, Bangor gan gynnwys cyflwyno siop ail-ddefnyddio - gwaith wedi ei gwblhau ar y safle a bellach yn llawn weithredol - ein siop yn rhaglunedig i agor erbyn yr Hydref.
- Prosiect Caffi Trwsio – sefydlu rhwydwaith o siopau ar draws y Sir fydd yn gweld cyfleon i hyfforddi a thrwsio eitemau.
- Addasu Canolfan Trin Deunyddiau Caergylchu, Caernarfon – gwaith wedi ei gwblhau ac yn llawn weithredol, hyn wedi gwella safon y deunyddiau wrth eu trin.
- Prosiect darpariaeth bwyd cymunedol - yr ydym wedi darparu hybiau bwyd gydag offer pwrpasol ac mae rhain i gyd wedi eu dosbarthu erbyn hyn. Mae amryw o'r hybiau wedi derbyn tybiau ar gyfer prydau bwyd, bagiau ac offer coginio. Byddem yn adeiladu ar y cyswllt sydd wedi ei wneud yn barod er edrych ar ehangu ar gyfleon pellach.
- Prosiect Warws Werdd ar y cyd gydag Antur Waunfawr - gwaith isadeiledd ar y safle wedi ei gwblhau.
- Prosiect caffi trwsio a Phrosiect ail-ddefnyddio/eitemau swmpus - dyma gyflwyno darpariaeth ar y stryd fawr mewn sawl canolfan ar gyfer cyfleon trwsio eitemau er gallu eu hail-ddefnyddio.
- Gorffen dosbarthu'r Cartgylchu – targedu ardaloedd gwledig y Sir.

Er y cyfnod argyfwng, 'rwyf yn falch o adrodd ein bod wedi gweld cynnydd yn ein perfformiad ailgylchu sydd erbyn hyn yn ein gweld fel Cyngor yn ailgylchu 67% o wastraff y Sir.

Fodd bynnag, mae cynnydd wedi ei weld yn y gwastraff gweddilliol a gesglir sydd yn bryder ond o bosib yn ddisgwyliedig. Mae'r graff yma yn amlygu'r sefyllfa gan gymharu â phwysau gweddilliol am yr un cyfnod yn 2020. Bydd angen cadw golwg ar y sefyllfa dros y flwyddyn gyfredol.

Yr ydym yn delio ac oll o ddeunyddiau ailgylchu a gesglir ar draws y Sir gan eu didoli a pheycynnu i'w hanfon i gael eu prosesu. Mae'r tabl isod yn rhoi syniad o bwysau o ddeunyddiau ailgylchu a gesglir o'r ffrwd gwastraff tai.

Deunydd	Tunelli 2020/21	I ble mae'n mynd	Y broses ailgylchu
Gwydr	4274.14t	Rydym yn gyrru'r gwydr a gesglir i gwmni ailgylchu Berryman yn Ne Kirby.	Mae Berryman yn arbenigo mewn dulliau newydd o ymdrin â gwydr er mwyn rhoi ail-fywyd i'r deunydd. Mae'r deunydd newydd yma'n cael ei ddefnyddio i gynhyrchu poteli/jariau newydd i gynhyrchion adeiladu, inswleiddio a llawer mwy.
Poteli Plastig	1544.74t	Jayplas Recycling. (Mae gan y cwmni yma amryw o safleoedd ar draws y DU sydd yn arbenigo mewn ailgylchu gwahanol fathau o blastigion i'r safon uchaf).	Yma, caiff y poteli plastig eu hanfon trwy system brosesu er mwyn cynhyrchu 'PET Flakes' sydd yna'n cael eu gwerthu i gwmnïau sydd yn eu mowldio er mwyn creu pecynnau bwyd newydd.
Papur	3298.46t	Melin Bapuru Palm sydd wedi ei leoli ger King's Lynn.	Yma, caiff ein llwythi papur ei gyrru trwy beiriant papur newydd. Hwn yw'r peiriant mwyaf o'i fath yn y byd. Ar gyflymder o bron i 2,000m/munud mae ganddo'r gallu i gynhyrchu 400,000 tunnell fetrig o bapur newydd y flwyddyn.
Bwyd	4524.9t	Safle Treulio Anerobig GwyrAD yng Nghlynnog Fawr.	Mae GwyrAD - sy'n cael ei gynnal gan Biogen ar ran y Cyngor - yn ganolfan arbenigol sy'n troi gwastraff bwyd yn ynni trydan i'r grid cenedlaethol. Mae hefyd yn cynhyrchu gwrtaith ar gyfer tir amaethyddol.
Caniau Dur	Cyfanswm o 570.77t o ganiau dur/alwminiwm.	EMR (European Metal Recycling).	Caiff ein caniau dur eu prosesu yn safle EMR ger Lerpwl. Yma, mae ein caniau yn cael eu torri yn fan drwy ddefnyddio 'mega shredder' sydd â'r pŵer i ailgylchu car bob 15 eiliad.
Caniau Alwminiwm		Tandom Metallurgical Recycling.	Mae Tandom yn defnyddio llinell rwygo ar gyfer ailgylchu ein caniau alwminiwm. Trwy'r llinell rwygo yma caiff ein caniau eu torri lawr i gronynnau 50mm. Yna, caiff y dur ei wahanu trwy ddefnyddio magnet.
Gwastraff Gardd	3345.81t	Gwrtaith Gwynedd.	Mae'r gwastraff gwyrdd sydd yn cael ei brosesu ar safle Harri Parri/Gwrtaith Gwynedd ger Pwllheli yn cael ei droi yn gyson mewn gwynt compost. Mae rhan helaeth o'r deunydd wedi'i brosesu yn cael ei gompostio a'i ddefnyddio ar gaeau ffermwyr- gan gynnwys un Harri.
Gwastraff Gweddilliol	Domestig - 17966.5t Masnachol - 3177.34t Glanhau Strydoedd - 1197.24t Swmpus - 265.54 Canolfannau Ailgylchu - 2323.4t	Parc Adfer.	Mae ein gwastraff gweddilliol yn cael ei brosesu yn safle Parc Adfer ar Lannau Dyfrdwy. Mae'r safle yma yn gyfleuster gwres a phŵer sy'n cynhyrchu digon o egni i bweru mwy na 45,000 o gartrefi a busnesau yn y UD. Fe sefydlwyd y safle fel rhan o Bartneriaeth Cyhoeddus-Preifat gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru i wasanaethu pum awdurdod lleol sy'n rhan o Bartneriaeth Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru.

Mae pwysau hefyd ar yr Adran mewn perthynas â'r galw sydd am gynhwysyddion, mae'r lefelau y tu hwnt i beth ydym yn gallu ymdopi o fewn ein rhaglen/capaciti ac yn gweld rhestr aros ar hyn o bryd yn hirach na be a ddisgwylir.

Adolygiad Ffordd Gwynedd ar y Gwasanaeth Gwastraff - Byddwn ym mis Medi yn cychwyn ar adolygiad llawn ar y maes gwastraff a byddaf yn cyflwyno adroddiad ar gynnydd yn y prosiect yn fy adroddiad nesaf.

3.4 **Gwasanaeth Cynnal Priffyrdd** - Wedi adolygiad Ffordd Gwynedd o'r gwasanaeth, mae'r drefn newydd o weithio wedi ei roi yn ei le ers y 1af o Ebrill eleni. Da yw nodi bod y gwaith yma yn llwyddiant ac wedi cyfarch y drefn hanesyddol o weithio. Yr ydym hefyd yn y broses o ddiweddarau ein Cynllun Cynnal Asedau er adlewyrchu gofynion newydd y Cod Ymarfer sydd â phwyslais ar reoli risg. Yr ydym hefyd yn ail edrych ar ein trefn cynnal ymylon ffyrdd a threfn ymdrin â chwyn a bydd yn rhan o waith adolygiad ein Cynllun Cynnal Asedau priffyrdd.

3.5 **Gwasanaeth Glanhau Strydoedd** - mae cryn bwysau ar y gwasanaeth hwn ers y cyfnod yr argyfwng lle gwelir mwy o fan ysbwriel, biniau yn llawn a phroblemau o fawr i'w weld wedi cynyddu. Tra ein bod yn cadw ar ben y sefyllfa, 'rwyf yn rhagweld y daw materion fel hyn i'r wyneb yn y gwaith ar y prosiect 'Cymunedau Glan a Thaclus'. 'Rwyf yn falch o adrodd hefyd y bu i ni allu cynnal ymgynghoriad a'r Orchymyn Cŵn sydd i'w gyflwyno ac mae llawer o ddeunydd da wedi ei gofnodi o'r ymgynghoriad hwn.

3.6 **Gwasanaeth Profedigaeth** - drwy heriau'r pandemig Covid-19 'rwyf yn hynod falch o allu adrodd bod y Gwasanaeth Profedigaeth/Amlogfa wedi gallu parhau i gynnig y gwasanaeth llawn i drigolion Gwynedd drwy gydol 2020/21.

3.7 **Clwy yr Onnen** - mae crynodeb o waith diweddar ar ddelio ar clwy yma fel a ganlyn:

- Archwiliad o 14,968 o goed
- 8867 o'r coed yma ar dir y Cyngor neu ymylon ffordd
- Mae 5267 o rhain yn y categori coch ac yn derbyn sylw

Cam cyntaf mewn rhaglen llawer mwy sydd wedi digwydd hyd yma. Yr ydym yn y broses o sefydlu tîm mewnol er parhau gyda'r gwaith gan yn ddilynol weithredu rhaglen o waith torri/ymdrin y coed gan hefyd raglen o ail-blannu gyda rhywogaethau addas.

3.8 **Achrediadau Bsi** - Mae'r Adran wedi llwyddo gyda throsglwyddo o Achrediad 18001 (Bsi) a chyrraedd gofynion 45001 oedd yn ofynnol i'w gwblhau cyn yr Hydref eleni. Mae hyn yn golygu ein bod yn cwrdd â gofynion uchel o gyflwyno gwasanaeth gyda systemau rheoli a threfniadau lechyd a Diogelwch sydd yn cael eu monitro gan Bsi ar gyfer yr achrediad.

Mae awdit yn cael ei gario allan ddwy waith y flwyddyn er sicrhau ein bod yn cadw at y gofyn a cheir hyn ei wneud ar wahanol feysydd o fewn ein 'scope'.

Yr ydym hefyd a'r Achrediadau canlynol sef:

- Bsi 14001 – Amgylchedd
- Bsi 9001 – Safon

Yr un yw'r drefn o ran awdit lle bydd yr archwiliwr Bsi yn ymweld ar Adran ddwy waith pob blwyddyn er cynnal archwiliad manwl o'n trefniadau.

4. SEFYLLFA ARIANNOL/ARBEDION

- 4.1 Bu i'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol ddiweddu blwyddyn ariannol 2020/21 mewn sefyllfa ariannol gytbwys yn sgil derbyn grantiau gan y Llywodraeth i'w digolledu am eu gwariant ychwanegol a cholled incwm oherwydd y pandemig. Bydd adolygiad manwl o sefyllfa ariannol yr Adran yn cael ei gynnal fel rhan o'r adolygiad referniw ddiwedd Awst ar gyfer y Cyngor gyfan, a adroddir i Gabinet 12 Hydref 2021.
- 4.2 A'r ddiwedd chwarter 1 o'r flwyddyn gyllidol 2021/2022 nid oes pryder mawr wedi ei amlygu ei hun. Sut bynnag, cawn well ddarlun o'r sefyllfa at ddiwedd mis Awst, dechrau Medi, fydd yn rhoi gwell ddarlun/gwir sefyllfa a hyn wedi cwblhau'r adolygiad manwl. Mae'r Gwasanaeth Casglu Gwastraff yn hanesyddol yn adnabod diffyg yn erbyn y gyllideb graidd ac un fydd angen cadw golwg arno wrth weld blwyddyn llawn o'r newidiadau diweddar yn y gwasanaeth. Yr un arall eleni yw sylweddoli effaith colli cytundeb Cynnal Tir ADRA gan fod bwlch wedi ei adnabod yn erbyn y targed incwm a oedd yn bodoli. Byddaf yn adrodd cynnydd ar y cynlluniau hyn yn fy adroddiad nesaf.

5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Bydd yr Adran yn rhoi blaenoriaeth i symud y prosiectau a amlygwyd yn eu blaen gan hefyd sicrhau bod cysylltiad gwell gyda Chofrestr Risg yr Adran.

Gydag Adran sydd yn cyflwyno Gwasanaethau rheng flaen, byddwn yn parhau gyda'r nod i gyflwyno'r gwasanaeth gorau i drigolion Gwynedd.

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd

6. CYFLWYNIAD

- 6.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros YGC. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 6.2 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod o Dîm Rheoli'r Adran, a oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Pwyllgorau Craffu perthnasol.
- 6.3 Ar y cyfan, rwy'n fodlon gyda pherfformiad y mesurau rwyf yn gyfrifol amdanynt, ac yn diolch i'r Adran am eu gwaith. Rwy'n fodlon â pherfformiad yr Adran yn gyllidol. Yn sgil cyhoeddi Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru (Gorffennaf 2020) rwyf yn edrych ymlaen at ddatblygu'r Strategaeth Leol. Mi fydd hyn yn gyfle i roi blaenoriaethau a mesurau priodol mewn lle i leihau risg llifogydd a gwneud cymunedau Gwynedd yn fwy diogel.

7. PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023

Nid yw'r Adran yn arwain ar unrhyw brosiectau yng Nghynllun y Cyngor 2018-23. Mae'r Adran Amgylchedd yn arwain ar y Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd gyda YGC yn ei gefnogi ar faterion rheoli perygl llifogydd ac erydiad arfordirol.

Atodaf wybodaeth am y ddau risg sydd yn uchel iawn yn nhermau beth sydd yn cael ei gyflawni yn barod:

- **Risg o lifogydd o'r môr mewn ardaloedd arfordirol oherwydd effaith newid hinsawdd.**
Mae'r Adran yn gweithio i adnabod cymunedau bregus o ran risgiau o effaith stormydd, erydiad a llifogydd arfordirol e.e. Pwllheli, Porthmadog, Dinas Dinlle a Fairbourne. Enghreifftiau o gynlluniau i leihau a rheoli risg sydd wedi ei gwblhau yn ddiweddar yw wal fôr Felinheli, yn ogystal â gwaith brys yn Abermaw a thraeth Crugan. Mi fydd y wybodaeth yma yn rhan o'r gwaith adnewyddu Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydiad Arfordirol Lleol sydd i gael ei gwblhau erbyn Hydref 2022.
- **Risg o lifogydd mewndirol oherwydd effaith newid hinsawdd.**
Mae'r Adran yn barod yn adnabod digwyddiadau o lifogydd mewndirol i dai, wedi gwneud adroddiadau. Fe all y rhain greu prosiectau penodol i leihau'r risgiau o lifogydd drwy geisio am arian gan Lywodraeth Cymru. Enghreifftiau o gynlluniau i leihau a rheoli risg sydd wedi eu cwblhau yw Llanberis (90 eiddo) a Rhostryfan (41 eiddo). Eto mi fydd ein blaenoriaethau fel Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydiad Arfordirol Lleol newydd.

Mae gwaith creu Strategaeth Leol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol mewn llaw, sydd i gael ei gwblhau erbyn Hydref 2022.

8. PERFFORMIAD

8.1 Mae'r flwyddyn olaf wedi dod ag amgylchiadau newydd a heriol. Gallwn fod yn falch fod yr Adran wedi llwyddo i sicrhau parhad eu gwasanaethau wrth gydymffurfio â gofynion yr argyfwng, ac wedi cyflawni ei gyfrifoldebau. O ran perfformiad yr Adran, 'rwyf yn hapus. Mae Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy (YGC) yn gweithredu fel:

- Adran fasnachol sy'n dod ac incwm i'r Cyngor,
- Ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd.

Nawr tynnaf eich sylw i'r prif faterion YGC gan ddechrau hefo'r ochr fasnachol.

8.2 Gwaith Masnachol

Mae'r rhan helaeth o swyddogion yr Adran yn gweithio ar waith masnachol sy'n dod ac incwm o dros £5.7 miliwn i'r Cyngor. Mae prosiectau yn galw am arbenigaeth sawl Gwasanaeth ac mae cynllun gweithredu yn cael ei ddarparu i bob prosiect. Mae patrwm gwaith am chwarter un yn dilyn yr un patrwm gwaith a llynedd. Prif gleientiaid mae'r Adran yn gweithio iddynt yw:

NMWTRA	Adran Tai ac Eiddo	Cyngor Sir Ynys Môn
Llywodraeth Cymru	Cyngor Sir Ceredigion	Cyngor Sir Dinbych
Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	Adran Amgylchedd - Trafnidiaeth a Gofal Stryd	Griffiths

- 8.2.1 Cymeraf y cyfle yn yr adroddiad hwn i amlygu enghraifft o gynllun sylweddol mae YGC yn gweithio arno sef y cynllun A55 Aber - Tai'r Meibion a fydd wedi ei gwblhau erbyn Haf 2022. Mae'r contractwr, sef Griffiths, wedi eu penodi gan Lywodraeth Cymru i ymgymryd â gwaith gwella ar yr A55 yn Abergwyngregyn. Mae'r Adran yn cyflawni rôl Asiant y Cyflogwr ar ran Llywodraeth Cymru. Bydd y cytundeb Dylunio ac Adeiladu yn gwella diogelwch ar hyd pellter o 2.2km o'r ffordd ddeuol, rhwng Cyffordd 12 a 13, drwy gael gwared ar fannau mynediad uniongyrchol ar yr A55. Boddhaol yw gweithio ar brosiect sydd yn cynnwys dros bedwar cilomedr o gyfleusterau teithio llesol gwell, i annog beicio, cerdded, a chefnogi egwyddorion cymdeithas garbon isel. Hefyd o gofio'r llifogydd hanesyddol mae'n braf adrodd y ddarpariaeth gwaith atal llifogydd a chreu gwytnwch i'r A55.
- 8.2.2 Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae'r tîm amgylcheddol wedi bod yn gweithio ar sawl cynllun prifffyrdd mawr, fel Ffordd Fynediad Newydd Llanbedr. Maent wedi cynnal sawl arolwg rhywogaethau gwarchoddedig i sicrhau bod y cynefin naturiol yn cael ei warchod, ynghyd â darparu mesurau gwella amgylcheddol ar gyfer y ddau gynllun.
- 8.2.3 Mae'r tîm llifogydd wedi adeiladu eu model afon fwyaf hyd yma ar gyfer y Bont Bodfal newydd. Mae'r model llifogydd yn llywio asesiad llifogydd a dyluniad y bont bwa, a sicrhaodd nad oedd y gwaith newydd yn cynyddu'r risg o lifogydd i unrhyw eiddo. Mae'r timau risg llifogydd ac amgylcheddol yn darparu cyfraniad sylweddol at ddatblygu prosiectau newydd i sicrhau nad oes unrhyw brosiectau yn cael effaith niweidiol ar ein hamgylchedd naturiol.
- 8.2.4 Mae'r Adran yn rhoi blaenoriaeth uchel i hyfforddiant staff. Mae'r Adran yn arwain yn Rhanbarthol ar Gytundeb Hyfforddi Proffesiynol Rhanbarthol Gogledd Cymru ar waith peirianyddol drwy sefydliad ICE (Institution of Civil Engineers). Ar hyn o bryd mae 7 swyddog dan hyfforddiant. Mi fydd hyn yn ein galluogi i ddatblygu eu sgiliau a'u gallu i weithio ar gynlluniau mwy heriol. Mae cefnogaeth gref i swyddogion sydd gyda'r deheuad â'r gallu i ennill cymwysterau proffesiynol. Mae'r staff hefyd yn ymwybodol fod cymwysterau proffesiynol yn allweddol i ddenu a churo gwaith.
- 8.3 Ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd.
- 8.3.1 O ganlyniad i Newid Hinsawdd, mae bygythiadau erydiad arfordirol a llifogydd yn gwaethygu. Ein bwriad, lle fydd yn bosib, yw rheoli a lleihau effeithiau'r bygythiadau hyn ar bobl Gwynedd. Mae hefyd deddfwriaethau cenedlaethol yn gosod cyfrifoldebau statudol ar y Cyngor. Yn unol ag amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015), mae'n hanfodol ein bod yn blaengynllunio i gadw'n cymunedau yn ddiogel, yn iach ac yn hyfyw i'r dyfodol. Mae newid hinsawdd yn creu heriau penodol, ac mae'r maes llifogydd wedi ei gydnabod fel maes blaenoriaeth yn rhyngwladol.

- 8.3.2 Daw heriau newid hinsawdd â phwyslais ychwanegol ar ein gallu i fod yn rhagweithiol yn y maes llifogydd. Hoffwn ddiolch i'r Adran am y gwaith sydd eisoes wedi ei wneud i baratoi ac ymdrin â'r heriau hyn er mwyn ceisio sicrhau cymunedau saff a ffyniannus yng Ngwynedd i'r dyfodol. Byddaf yn parhau i weithio gyda'r Adran i gynnal trafodaethau priodol gyda rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys Llywodraeth Cymru, cynghorau cymuned, ac eraill megis y sector breifat a'r trydydd sector.
- 8.3.3 Mae system i reoli asedau llifogydd wedi ei ddatblygu ar y cyd â gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor sy'n galluogi'r Adran i storio'r holl ddata asedau, ynghyd â data ynglŷn â digwyddiadau llifogydd i gyd mewn un system.
- 8.3.4 Mae mwy na 200 o asedau i archwilio yn y flwyddyn 2021/22. Ar hyn o bryd mae 95 wedi eu harchwilio ers 1af o Ebrill 2021, gyda'r dyddiad targed i gwblhau'r cyfan erbyn 31 Awst 2021. Felly fyddwn yn gwybod cyflwr ein hasedau er mwyn rhaglennu gwaith cynnal sydd ei angen.
- 8.3.5 Mae ymchwilio i ddigwyddiadau o lifogydd yn ddyletswydd arnom o dan y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Nid oes dim digwyddiad o lifogydd mewnol wedi digwydd ers y 1af o Ebrill. O'r 101 o ddigwyddiadau llifogydd mewnol a gafodd eu hadrodd 2020/21, mae'r gwasanaeth wedi ymchwilio i bob un ohonynt. Rydym hefyd yn casglu gwybodaeth wrth ddarganfod diffygion, neu dderbyn unrhyw bryderon gan drigolion Gwynedd sy'n gysylltiedig â llifogydd. Ein nod yw ymateb i'r rhain yn yr amser byrraf posib.
- 8.3.6 Mae gwaith cymeradwyo ceisiadau Systemau Draenio Cynaliadwy (SuDS) yn parhau yn dda gyda nifer o geisiadau chwarter cyntaf 2021/22 bron yn ddwbl i beth oedd wedi eu derbyn yn chwarter cyntaf yn 2020/21. I'r dyfodol, byddwn yn edrych ar strwythur yr Adran er mwyn sicrhau y bydd y gwasanaeth yn cael ei gynnal fel mae'r niferoedd yn cynyddu.
- 8.3.7 Fairbourne. Mae'r ddogfen Fairbourne: Fframwaith i'r Dyfodol wedi ei chyhoeddi ers Hydref 2019. Mae cyflawni gwaith y fframwaith, yn hynod o anodd a chymhleth, ac wedi ei rhannu i 5 ffrwd gwaith sydd gyda chynlluniau unigol. Y ffrydiad gwaith yma yw:
- Cynllun Rheoli Risg Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCERM)
 - Cynllun Pobl a'r Amgylchedd Adeiledig
 - Cynllun Rheoli'r Isadeiledd
 - Cynllun Cefnogi Busnesau
 - Cynllun Amgylchedd Naturiol

Mae Covid19 wedi effeithio'r rhaglen waith, a nawr mae YGC yn adolygu'r ddogfen. Mae Bwrdd Prosiect Fairbourne Symud Ymlaen yn cynnwys cyrff canlynol; Cyngor Cymuned Arthog (Cadeirio), Cyngorydd Lleol Gwynedd, Cyngor Gwynedd Scottish Power, CNC, Llysgennad Cymunedol x 2, Network Rail, Bwrdd Iechyd a Dŵr Cymru.

Mi fydd yr Adran yn parhau i gynnig cefnogaeth i'r gymuned a'r Cyngor Cymuned er mwyn deall y gwir anghenion a'r dyheadau er mwyn symud i'r dyfodol i allu cynnal sgysiau dwy ffordd. Dwi'n falch bod yr Achos Busnes Amlinellol Strategol yn symud ymlaen i fod yn edrych i mewn i ddichonoldeb gwahanol opsiynau i gefnogi'r gymuned. Bydd yr achos busnes yn rhan greiddiol o'r broses o adolygu'r ddogfen Fframwaith gan y bydd yn cynnig nifer o atebion i'r cwestiynau a ofynnwyd yn sgil cyhoeddi'r Fframwaith i'r dyfodol. Mae'r Adran yn parhau i weithio ar gael Llywodraeth Cymru i gydweithio gyda'r Bwrdd Prosiect gan fod nifer o benderfyniadau yn sgil dyfodol Fairbourne tu hwnt i'r cyrff cyhoeddus.

- 8.3.8 Yn ystod y flwyddyn ariannol yma, mae'r **Gwasanaeth Llifogydd** yn cwblhau cynlluniau atal llifogydd a fydd yn gostwng y risg i dai, yn ardaloedd fel Tremadog. Yn ychwanegol, mae'r Gwasanaeth Llifogydd yn gweithio ar 9 o geisiadau busnes er mwyn denu buddsoddiad i gyflawni mwy o brosiectau lliniaru llifogydd gan gynnwys Abermaw, Hiracl, Dalgylch Ogwen. Mae bwriad i gwblhau'r prosiectau yma dros 3-4 blynedd nesaf. Yn ogystal, mae'r Gwasanaeth yn gweithio ar y cyd gyda'r Adran Briffyrdd a Bwrdeistrefol i gyflawni 11 prosiect ar raddfa fach, sydd yn gostwng y risg o lifogydd i dros 50 o dai. Mae'r grŵp prosiect yn parhau i weithio ar ddull blaenoriaethu er mwyn gallu cwblhau'r Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Lleol newydd yn ystod y flwyddyn gyllidol yma. Byddaf yn eich diweddarau ar ddatblygiad y gwaith yma i'r dyfodol.

9. SEFYLLFA ARIANNOL/ARBEDION

- 9.1 Mae'r Adran wedi cyflawni eu cynlluniau arbedion effeithlonrwydd hanesyddol.
- 9.2 Ar ddiwedd Chwarter 1 o flwyddyn gyllidol 2021/22, mae proffil gwaith sydd wedi ei rhaglennu yn gyson gyda phroffiliau'r blynyddoedd blaenorol. Ar hyn o bryd mae gwaith digonol ar gael gan ein cleientiaid am weddill y flwyddyn, ac felly ar hyn o bryd ni weler risgiau o beidio â chyrraedd ein targed cyllidol. Mae'r Adran yn amcangyfrif elw o £26,065 yn uwch na'r targed a osodwyd ar ein cyfer am 2021/22.

10. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Parhau i weithredu a rheoli'r Adran gyda chydblethiad agosach rhwng y gofrestr prif risgiau, a'r gwaith dydd i ddydd gyda'r nod o uchafu perfformiad yr Adran i gyflwyno'r gwasanaeth gorau i drigolion Gwynedd.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Pennaeth Cyllid:

Mae'r prosiect adolygu Rheolaeth Fflyd o fewn Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd, ond mae'n rhy gynnar eto i amcangyfrif yr adnoddau ychwanegol fydd ei angen i wireddu hyn. Gallaf gadarnhau bod y Cyngor wedi derbyn grant o £300,000 eleni ar gyfer strategaeth di-garboneiddio'r fflyd. Mae Prosiect Caeau Chwarae yn rhan o gynllun arbedion gwerth £210,000 sydd angen ei gyflawni erbyn 2022/23. Nodir ym mharagraff 3.2 bod y prosiect o gyflwyno trefn newydd o gasglu gwastraff ar draws y Sir wedi ei gwblhau bellach, ond rhaid cydbwyso hyn efo'r rhybudd clir sy'n cael ei roi ym mharagraff 4.2 ble rhagwelir gorwariant o fewn y gwasanaeth casglu gwastraff unwaith eto eleni.

Mae'r adroddiad yn cydnabod bod yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn gweithio tuag at gyflawni arbedion ar hyn o bryd, ond mae dal gwaith i'w wneud cyn bod yr holl arbedion hanesyddol yn cael eu gwireddu. Mae'n gynamserol ehangu ar y sefyllfa ariannol cyffredinol sy'n cael ei adrodd yma, ond bydd adolygiad manwl o sefyllfa ariannol yr Adran yn cael ei gynnal fel rhan o'r adolygiad refeniw ddiwedd Awst ar gyfer y Cyngor gyfan, gydag adroddiad i gyfarfod y Cabinet ar 12 Hydref 2021.

Yn unol â pharagraff 8.2, cadarnhaf fod rhan helaeth o swyddogion Ymgynghoriaeth Gwynedd yn gweithio ar waith masnachol sy'n dod ag incwm o dros £5.7 miliwn i'r Cyngor. Cadarnhaf yn ogystal bod yr Adran honno wedi cyflawni eu cynlluniau arbedion effeithlonrwydd hanesyddol. Mae'r ffigwr elw uwchlaw'r targed sy'n cael ei ddyfynnu ym mharagraff 9.2 yn cyfateb i'r sefyllfa ar ddiwedd mis 2, sef yr wybodaeth fwyaf cyfredol ar y pryd.
